

Avisartikkel tatt inn i Medisinsk og farmasøytisk Høretidning

Retts sak for kikkere

11/90a

Morgenpostens kronikk 16. juni 1958

208

Etter en lang og spennende, detaljrik og dramatisk retts sak er Fredrik Ludvig Fasting Torgersen dømt for forbrytelser mot noen av de alvorligste paragrafer vi har i straffeloven. Saken har vært en uhyggelig og uappetittelig affære, her manglet ingen glosser fra det vokabulæret folk flest unngår til daglig. Vel, tiltalte ble dømt til den hardeste straff vår lov kjenner i fredstid. Så får man bare håpe at politi og påtalemyndighet har hatt rett i sin anklage, at tiltalte og forsvareren ikke forskjøret noen chance til frifinnelse og at lagmannsretten har dømt den rette, det vil si voldtektsmannen, drapsmannen og mordbrenneren i en og samme person.

Nå vil man innvende: kan det være noen tvil om at saken fikk den eneste rette utgang? Etter min mening JA fordi det

ikke i denne sak foreligger noe ubetinget bevismiddel for at det virkelig var Torgersen som utførte forbrytelsene i Skippergaten, heller ikke fantes noe gyevnide til ugjerningen. La oss ikke glemme at lenge etter at utenlandsk rett hadde godtatt fingeravtrykk som bevismiddel, kviet norske lagretter seg for å gjøre det. Advokat Knut Blom har rett i sin påstand og i sitt resonnement at en gang i fremtiden vil mulligens et tannavtrykk jevnføres med fingeravtrykk i beviskraft, men hverken i norsk eller utenlandsk rettspraksis har man idag tilstrekkelig materiale til å vurdere den rettslige styrken i et tannavtrykk. Rettsodontologi står i så måte i en klar annen stilling enn rettsmedisin.

Men selvfølgelig er jeg overbevist om at Torgersen har gjort det han var anklaget for. Summen av indisiene var for

overveldende til at et menneske kan ha hatt slik uflaks: at juletreet i kjelleren var en mutasjon, at Torgersen skulle ha trakkert i ekskrementer etter et menneske som hadde spist ertesuppe dagen før i likhet med Rigmor og at det skulle finnes et menneske til med Torgersens meget karakteristiske tannrad.

Av hensyn til mitt videre resonnement er det dog uklart om Torgersen virkelig var skyldig eller ikke, det jeg vil frem til er dette: rettsaken skulle gått for lukkede dører. Jamen, kjære, vil man innvende. Det er en almenlydig regel og i god overensstemmelse med offentlighetsprinsippet at en straffesak føres for åpne dører. Her skal alt frem, det ligger en trygghet i og er et vern for den tiltalte at det er full åpenhet for almuen til å kontrollere sine domstoler. Apne dører betyr sikkerhet,

en garanti mot at noe overhodet stikkes under stol, at tiltalte får en fair og human hånse mot anklageren!

Hånden på hjertet: var det av interesse for tiltaltes velferd at rettsalen ble fylt dag etter dag, at køen av mennesker holdt seg stor 14 dager til ende, at mengden ventetålmodig ved bakkdøren, klatret opp takrenner og i vindus-sprinkler for å få et glimt av Torgersen hver gang han skulle bringes til arresten og blikkfatet? Eller var det av interesse for tiltaltes fremtid når tilhørerne reiste seg og dels sto oppreist på benkene for ikke å miste en eneste detalj i Rigmors blodflekke truser eller undersøkjørt? Eller når tilhørerne tygget sukertøy og strakte halsen av ledd for ikke å miste detaljene i tannlege Ferdinand Støms gipsavtrykk av Rigmors venstre bryst? Var strekkingen av halsen et uttrykk for å sikre seg mot at tannlegen ikke fusket med avtrykkene slik at tiltalte fikk redusert chansen til å påstå sin uskyld?

Oppriktig talt, vi vet alle hvorfor mange kom, hvorfor interessen var der, hele tiden. Denne flokken kom fordi den ville kikke, kikke på den mannen i tiltaleboksen i etterhvert ble landet mest ensomme menneske, kikke på virkningene av slagene han fikk, sjeldenhetsene. En åpen rettsstudere virkningene av de tekniske knock-outs, få med ny-

ansene i ansiktsfarven hans etterhvert som detaljene i drapet ble forklart og den myrdedes klær ble vist frem. De ville grøsse og uffe og stønne overfor «et udyr», «gudskjelov og takk for at de fikk tak i svinet» og stakk og prls fordi vi ikke er som han! Det er lystbitt, sa tannlege Strøm. Ærlig talt er der noen egentlig forskjell på «lystbittet» og den lystfølelsen som fylte de fleste av den oppskjørtede, oppskremte og langnesede forsamling? Nei, den er ikke et hakk bedre.

Psykiatriske sakkyndige har observert Torgersen i måneder før rettsaken og under alle rettsforhandlingene, tiltaltes sinn og oppførelse fra fødsel til domsdag er finkjemmet på kryss og tvers. Hvilken godbit for en psykiater å slippe til på tilhørerne i denne rettsaken. La oss få en slik observasjon en gang!

En retts sak og en straff skal såvidt vi legfolk forstår helst ha to virkninger: en almen preventiv, straffen skal virke avskrekkende på andre som måtte gå i svang med forbrytelser. Og så skal straffen og rettsforhandlingene få den dømte selv til å avstå fra nye lovbrudd.

er det lykkeligvis slik i dette landet at drap, voldtekt og mordbrann hører med til sjeldenhetsene. En åpen rettsstudere virkningene av de tekniske knock-outs, få med ny-

skrekkende virkning fordi de aller fleste mennesker selv ikke i sitt vildeste fantasliv ville finne på å gjøre slikt. Og for ugjerningsmannen selv betyr vel straffens lite fra eller til. Det vil under alle omstendigheter ta en mannsalder før han slipper ut igjen.

Jeg hører protestene. publikum har krav på å få vite hvordan samfunnet behandler og uskadeliggjør forbrytere. Selvfølgelig er det riktig, men dekkes ikke publikums behov for kunnskap og kjennskap til saken gjennom pressefolkene? Garanteres ikke sikkerheten for fair behandling av den tiltalte gjennom den sivile lagretten, av forsvarer og av alle de jurister og saklige observatører som gjerne følger vanskellige rettsaker?

At denne saken hadde detaljer som ikke egnet seg for vanlige tilhørere er de mange kjennelser om delvis lukkede dører sterke bevis for. Rettsaken mot Torgersen vrimlet av «varmt stoff», her var nabokangel, beskyldninger om fyll, om falske forklaringer og ufyselig nabostrid. Om selve ugjerningen ble fremstillingen bokstavelig talt bloddryppende og kvalmende.

Jeg brukte noen tid til å studere tilhørerne. Der var vidner som var ferdig med sine vidneprov og som hektisk forsøkte å notere seg detaljer i nabokonens eller kollegaens forklaring. Der var folk fra

nærmeste nabolag til tiltaltes hjem og fra den myrdedes hjem, en enkelt dag var det også minst 10 mennesker tilstede jeg kjente igjen som tiltalte i andre straffesaker. Jeg glemmer ikke en replikk i tilhørerkøen utenfor Tinghuset da en kvinne fra Skippergaten stønner frem til en med-søster: så du at mor til Rigmor satt på første benk der inne. At hun orker!

Vedkommende burde stillt spørsmålet til seg selv — som alle de andre vedkommende nysgjerrigerer og snlkkikkere burde ha gjort: at jeg gider!

ingen vil drømme om å la en skilsmisessak gå for åpne dører, og dog vil jeg si at skiltetøyet i en skilsmisse er for støv å regne sammenlignet med det hav av kloakk, skitt og slam som ble hvirvlet opp i denne saken.

Det var ikke av interesse for domstolen eller av engstelse for at en uskyldig mann ble hengt at folk strømmet til Tinghuset de siste 14 dagene. Det var utelukkende trangten til å grase i seg uappetittelige detaljer, fråse i sladder og brannskadet undertøy, sluke Mannen i tiltaleboksen råt og hemningsløst. La oss spare en eventuelt neste tiltalt for lignende «sikkerhet» og «interesse». Det skylder vi nemlig de våre mennesker, selv om de er forbrytere — i humanitetens navn.